

ONE THIRD

Think Tank on Prevention
of Food Loss and Food Waste

Anbefalinger til regeringen 2019

Indhold

- 1** Introduktion
- 2** anbefalinger til nationale virkemidler
- 3** anbefalinger til internationale virkemidler
- 4** Baggrund

Introduktion

Spild af fødevarer bidrager i stort omfang til den klima-, miljø- og biodiversitetskrise, som vi står overfor. Spildet omfatter ikke alene selve fødevarerne. Det omfatter også forbruget af vand, energi, gødning, pesticider, foder, medicin m.m., som er anvendt til at producere fødevarerne. Og de arealer, hvor fødevarerne er produceret, hvad enten der er tale om produktion af frugt og grøntsager, foder eller dyr, kunne være brugt til natur eller energiproduktion mv. Samtidig er der stadig store udfordringer med sult og at sikre forsyning af nok mad i udviklingslande.

På verdensplan omfatter spildet ca. en tredjedel af alle fødevarer produceret til konsum, hvilket svarer til ca. 8 % af verdens udledning af CO₂, eller næsten lige så meget som CO₂ udledningen fra transportsektoren. Udfordringerne med spild af fødevarer vedrører alle verdens lande, regioner, lokalsamfund og individer. Ifølge en rapport fra Boston Consulting Group fra 2018¹ kan det globale spild forventes at stige fra 1,3 mia. tons om året til 2,1 mia. tons om året i 2030, hvis der ikke sker ændringer.

Nedbringelse af madspild og fødevareretab er derfor meget vigtige områder, hvis vi gerne vil gøre noget godt for vores klima, miljø og jordens begrænsede ressourcer.

I Danmark udgør spild af fødevarer ca. 700.000 tons/år, svarende til ca. 3,8 % af den samlede CO₂ emission fra Danmark. Spildet af fødevarer er fordelt i hele værdikæden fra landbrug til forbruger, fra jord til bord og jo længere en fødevarer er kommet i værdikæden frem til forbrugeren, desto mere værdi er der tilført fødevaren i form af ressourcer og arbejdskraft mv.

Tænk tank om Forebyggelse af Madspild og Fødevarer

I 2015 vedtog FN's Generalforsamling 17 verdensmål for bæredygtig udvikling frem mod 2030. FN's verdensmål nr. 12 handler om ansvarligt forbrug og produktion, og delmål 12.3 handler om at halvere mængden af madaffald (inklusive madspild, red.) i detailledet og hos forbrugerne samt reducere fødevarer i både produktionen og primærproduktion inden 2030.

Tænk tank om Forebyggelse af Madspild og Fødevarer, ONE THIRD, er en selvejende institution under Miljø- og Fødevarerministeriet, der blev etableret i 2019. Tænk tanken består af en selvstændig bestyrelse på syv medlemmer og ca. 55 medlemsorganisationer fra hele fødevareræddikæden; virksomheder, organisationer, universiteter og myndigheder.

Tænk tankens anbefalinger til den danske regering

Tænk tanken skal én gang om året forelægge anbefalinger til regeringen, jf. vedtægterne for tænk tanken.

I 2019 er anbefalingerne baseret på diskussionerne i tænk tankens bestyrelse, ligesom de fire arbejdsgrupper, der er etableret blandt medlemmerne, inden for emnerne målrettede indsatser, innovation på tværs af værdikæden og muligheder for SMV'er, oplysning og uddannelse, samt international videns- og kapacitetsopbygning har haft mulighed for at give input til anbefalingerne.

Endelig har tænk tanken taget ad notam de politiske udmeldinger i valgkampen 2019, samt det politiske forståelsespapir mellem Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten, og efterfølgende politiske udmeldinger fra den socialdemokratiske regering.

Anbefalinger til nationale virkemidler

#1 Inddragelse af madspild og fødevaretab i regeringens klimahandlingsplan

Den danske regerings mål om at reducere udledningen af drivhusgasser med 70 % i 2030 sammenlignet med niveauet i 1990 betyder, at der er behov for en bred vifte af tiltag og virkemidler. Den kommende klimahandlingsplan, der skal sikre, at målet nås, bør omfatte virkemidler til reduktion og forebyggelse af spild af fødevarer.

- *Tænketanken anbefaler regeringen at inddrage virkemidler til forebyggelse af spild af fødevarer i en kommende klimahandlingsplan, og at emnet behandles i regeringens nyetablerede klimapartnerskaber.*

#2 Etablering af et tættere samarbejde på tværs af ministerierne

Forebyggelse af madspild og fødevaretab er en del af en større bæredygtighedsdagsorden, der for alvor er accelereret med FN's 17 bæredygtighedsmål og som går på tværs af flere ministerier; herunder Miljø- og Fødevareministeriet, Skatteministeriet, Erhvervsministeriet, Klima-, Energi og Forsyningsministeriet, Udenrigsministeriet, Social- og Indenrigsministeriet, Børne- og Undervisningsministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Eksempler på temaer inden for madspild, som går på tværs af ressortområder, kan for det første nævnes donation af overskudsmad til velgørenhed og forbrugere, hvilket går på tværs af Social- og Indenrigsministeriet, Skatteministeriet og Miljø- og Fødevareministeriet. Et andet eksempel er udfordringer med at få eksisterende undervisnings-, informationsmaterialer om madspild til uddannelsesinstitutioner udbredt.

Et tredje område omhandler innovation på tværs af værdikæden, vilkår for SMV'er og forsknings- og vidensopbygning, hvor Erhvervsministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet spiller en rolle. Udenrigsministeriet er en relevant part i forhold til eksport af danske løsninger og indsatser relateret til kapacitetsopbygning med fokus på forebyggelse af fødevaretab i udviklingslande. Endelig spiller Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet en rolle i forhold til at drive det tværministerielle samarbejde vedrørende regeringens klimamål.

- *Tænketanken anbefaler regeringen at nedsætte en tværministeriel task force, som skal identificere virkemidler inden for hvert af de relevante ministeriers ressortområder, samt muligheder for samarbejde på tværs af ministerierne. Tænketanken deltager gerne med input til de konkrete udfordringer og virkemidler.*

#3 Fastsættelse af 2030-reduktionsmål for hvert brancheled i fødevareværdikæden

Spild af fødevarer i fødevarekæden fra primærproducenter til detailhandelen udgør ca. 2/3 af det totale spild af fødevarer i Danmark. Reduktionsmål er nødvendige rammer for udviklingen af et marked, som understøtter den grønne omstilling og udviklingen i erhvervet med ny viden og teknologi.

- *Tænketanken anbefaler, at regeringen går i dialog med branchen om fastsættelse af et reduktionsmål for hvert brancheled i fødevareværdikæden, dvs. primærproducenter, fødevarerindustri, servicesektor (restauranter, hoteller, institutioner, kantiner og catering mv.) og detail og engros. Udgangspunktet for dialogen bør være FN's Verdensmål 12.3, men den endelige fastsættelse af et specifikt reduktionsmål bør basere sig på faglige vurderinger om reduktionspotentialer og effekter, herunder med inspiration fra sammenlignelige lande.*

Tænketanken har de relevante brancheorganisationer og større fødevarevirksomheder, detailkæder mv. som medlemmer, og vil således være et relevant forum for dialogen med branchen om reduktionsmål. Tænketanken driver desuden en frivillig aftale med branchen om reduktion af madspild "Danmark Mod Madspild". Det vil være muligt herigennem at arbejde på at udbrede opfølgende initiativer som følge af et reduktionsmål til forankring i brancherne.

#4 Fastsættelse af 2030-reduktionsmål for husholdninger

Spild af fødevarer i danske husholdninger udgør ca. 1/3 af det totale spild af fødevarer i Danmark, svarende til knap 250.000 tons årligt. Reduktionsmålet er en nødvendig ramme for de statslige og kommunale virkemidler, som kan understøtte borgernes engagement i den grønne omstilling af vores samfund.

- *Tænketanken anbefaler regeringen, at der fastsættes en særskilt målsætning om reduktion af madspildet hos de danske husholdninger inden 2030. Tænketanken anbefaler desuden regeringen, at udgangspunktet for reduktionsmålet er FNs Verdensmål nr. 12.3, men at den endelige fastsættelse af reduktionsmål og eventuelle delmål baserer sig på faglige vurderinger om reduktionspotentialer og effekter, herunder med inspiration fra sammenlignelige lande.*

#5 Styrkelse af civilsamfundets engagement i kampen mod madspild

Civilsamfundet spiller en central rolle i kampen mod madspild og den grønne omstilling af danskernes forbrug af fødevarer, idet forbrugernes vaner har direkte indflydelse på reduktionspotentialen i det sidste led af værdikæden. Særligt bør regeringen have fokus på børn og unge – fremtidens forbrugere – og at der indgås et samarbejde med skoler og uddannelsesinstitutioner om at sætte fokus på madspild. F.eks. ved at understøtte brugen af de mange gode undervisnings- og informationsmaterialer, der allerede er udviklet til skoler og institutioner.

Tænketanken anbefaler regeringen at lancere en officiel "national madspildsdag" f.eks. den 12. marts (inspireret af delmål 12.3 i FN 17 verdensmål) med fokus på madspildets bidrag til verdens CO₂-udslip og klimakrisen. En national madspildsdag som samlingspunkt kan bidrage til at sikre danskernes engagement i kampen mod madspild. Tænketanken vil bakke op om en national madspildsdag og sikre involvering af tænketankens medlemmer, herunder detailhandel og organisationer.

Tænketanken anbefaler desuden regeringen at iværksætte en landsdækkende kampagne med fokus på forebyggelse af madspild, som giver borgerne konkrete handlemuligheder til at nedbringe madspildet i husholdningerne.

- *Tænketanken opfordrer i den forbindelse til at samarbejde med kommunerne om kommunikationen, således at der sikres en sammenhæng med igangværende kommunikationstiltag over for husholdningerne, herunder kommunikation om affaldssortering og genanvendelse.*

#6 Understøt vidensopbygning og ny teknologi

Generelt har små og mellemstore virksomheder udfordringer med at komme i gang med indsatser til forebyggelse af spild af fødevarer. Ressourcer til at igangsætte opgørelser af madspild internt i produktions- og styringsprocesser er afgørende for at kunne målrette konkrete forebyggelsesindsatser.

Tænketanken anbefaler derfor regeringen at yde økonomisk støtte til igangsættelse af opgørelser af spild af fødevarer og kortlægning af mulige indsatser f.eks. med inspiration fra projekt "Madspildsjægerne".

Samtidig er det vigtigt, at de danske forskningsmiljøer har kompetencer og kapacitet til at understøtte udviklingen i erhvervet med ny viden og udviklingen af nye teknologiske løsninger til at fremme den grønne omstilling og reducere spild af fødevarer.

Tænketanken anbefaler regeringen at prioritere forskningsmidler til at give danske forskningsmiljøer et kompetence- og kapacitetsløft inden for området spild af fødevarer med fokus på digitalisering og udvikling af teknologiske løsninger i fødevareresektoren. Dette kan evt. ske gennem Danmarks Innovationsfond.

#7 Styrk information om muligheder for donation af overskudsmad til velgørenhed

Donation af overskudsmad har været i fokus igennem en længere årrække, og det er tænketankens opfattelse, at de danske myndigheder løbende har iværksat tiltag til at forbedre forholdene for donation af overskudsmad. Der er imidlertid tale om komplicerede regler med krav til for eksempel sporbarhed af hensyn til fødevarerikkerhed, regnskaber af hensyn til moms og afgifter mv.

Tænketanken er bekendt med, at regeringen er i proces med at fremsætte et lovforslag, der justerer reglerne for moms ved udtagning af varer, som bl.a. har til formål at lette virksomheders udtagning af overskudsvarer med henblik på donation til både velgørende organisationer og forbrugere.

- *Tænketanken anbefaler regeringen at udarbejde én vejledning indeholdende alle relevante informationer for de involverede fødevarerikkerheder, detailhandel, distributører og modtagerorganisationer, således at der skabes mere klarhed over mulighederne for donation af overskudsmad.*

Tænketanken vil i øvrigt bidrage til at styrke dialogen med de relevante aktører om behov for yderligere indsatser i forhold til at understøtte donation af overskudsmad og identificere evt. yderligere barrierer.

Anbefalinger til internationale virkemidler

#8 Mobilisér andre lande til at indfri FN's Verdensmål 12.3

Indfrielse af FN's Verdensmål 12.3 om at halvere mængden af madaffald (inklusive madspild, red.) i detailledet og hos forbrugerne samt reducere fødevaretab i både produktionen og primærproduktion inden 2030, forudsætter, at alle verdens lande arbejder målrettet med at reducere deres spild af fødevarer.

- *Tænketanken anbefaler, at den danske regering skaber opmærksomhed omkring FN's Verdensmål i internationale politiske fora, ved bilaterale møder med andre regeringer, ved brug af de danske ambassader rundt om i verden, samt ved internationale konferencer og topmøder i Danmark. Tænketanken anbefaler desuden regeringen at gøre en særlig stor indsats for at mobilisere de lande, som har det største klimaaftryk i forhold til madspild og lande, som har behov for bedre forsyningssikkerhed.*

I oktober 2019 lancerede regeringen, at der som led i regeringens klimaambitioner, investeres yderligere midler i en grønnere og mere bæredygtig dansk eksport som led i regeringens klimaambitioner, og at regeringen vil understøtte, at dansk teknologi, danske virksomheder og danske varer og tjenesteydelser skal arbejde ude i verden for den grønne omstilling. Eksempelvis ved flere grønne erhvervsfremstød.

- *Tænketanken anbefaler regeringen, at der sættes fokus på eksport og vidensdeling af danske løsninger, som bidrager til indfrielse af FN's Verdensmål 12.3 om reduktion og forebyggelse af spild af fødevarer.*

#9 Inddrag FN's Verdensmål 12.3 i en ny udviklingspolitisk strategi

FN's Verdensmål 12.3 om reduktion og forebyggelse af spild af fødevarer er i høj grad knyttet til FN's Verdensmål 2 om "Stop Sult" og de globale klimamål i Paris-aftalen fra 2015. Indsatser, der har til formål at reducere fødevaretab i udviklingslande, har både klima- og miljømæssige gevinster, men bidrager også til at støtte den lokale vækst og øge indtjeningen hos småbønder i lande, hvor sult stadig er en stor udfordring – dvs. indfrielse af FN's Verdensmål 2 om "Stop Sult".

- *Tænketanken anbefaler regeringen, at FN's Verdensmål 12.3 inddrages i regeringens kommende udviklingspolitiske strategi, og at man undersøger mulighederne for at koble FN's Verdensmål 12.3 til indsatser, som har fokus på FN's Verdensmål 2, eksempelvis gennem Danida-støttede indsatser.*

#10 Indsamling af data

Ensartet dataindsamling er vigtig for at identificere relevante indsatsområder og følge udviklingen i retningen af at nå FN's Verdensmål 12.3. Dataindsamling er dog en teknisk øvelse, som er vanskelig for mange lande, kommuner/lokale myndigheder og virksomheder mv.

- *Tænketanken anbefaler regeringen at støtte op om udviklingen af en international anerkendt standard for opgørelser af "Food Loss og Food Waste". Det betyder, at der bør etableres en international standard til indsamling af data. Standarder har den fordel, at de opstiller et fælles sæt spilleregler og sprog og sikrer, at systemer og produkter passer sammen.*

Den konkrete udvikling af en international standard bør ske i dialog med relevante nationale og internationale aktører, og arbejdet bør bygge på de erfaringer, som er opbygget siden udgivelsen af "Food Loss and Waste Accounting and Reporting Standard" i juni 2016.

Tænketanken opfordrer desuden den danske regering til at støtte udvalgte lande bilateralt med indsamling af data om omfanget af madspild og fødevaretab, så disse lande har bedre mulighed for at prioritere deres indsats. Det kan f.eks. være et eller flere asiatiske og afrikanske lande. Internationale organisationer såsom FAO eller UNEP kan bidrage med viden om hvilke lande, som har konkret behov for bilateral støtte til indsamling af data.

Baggrund om Tænk tank om Forebyggelse af Madspild og Fødevareretab

Tænk tank om Forebyggelse af Madspild og Fødevareretab er etableret i marts 2019 af den danske regering. Tænk tanken er etableret som en selvejende institution under Miljø- og Fødevareministeriet.

Tænk tankens overordnede formål er at styrke den samlede danske indsats i forhold til reduktion og forebyggelse af madspild og fødevareretab, herunder ved at samle repræsentanter fra hele fødevareræddikæden fra jord til bord, relevante myndigheder og forskere mv. for at skabe grundlag for samarbejde på tværs af fødevarernes værdikæde.

Tænk tanken skal navnlig have fokus på 1) civilsamfundets engagement i kampen mod madspild og fødevareretab, 2) generelle forretningsmuligheder for danske virksomheder, 3) samarbejde med udenlandske aktører om opbygning af viden og deling af viden, 4) understøtte borgernes og erhvervslivets indsats, herunder vurdere behov for fjernelse af barrierer, der hindrer forebyggelse af madspild og fødevareretab, og 5) forbedre datagrundlag.

Tænk tanken vil gennem viden og handling være med til at løfte ansvaret for at verdenssamfundet indfrier FN's Verdensmål 12.3, og at vi dermed går i retning af en mere bæredygtig fremtid for os mennesker og vores planet. Tænk tanken accelererer bindeleddet mellem viden og reelle handlinger, mobiliserer virksomheder mv. til at tage et større samfundsansvar, og udgør sammen med resten af Danmark et testmiljø for initiativer på området.

Tænk tanken bygger videre på en solid dansk tradition, hvor udvikling af løsninger sker i samarbejde mellem aktører fra den private sektor, den offentlige sektor og forskningsinstitutioner. Den grundlæggende filosofi er, at de mest effektive og mest holdbare løsninger på samfundets store udfordringer udvikles i fællesskab mellem samfundets bærende aktører. Med fokus på løsninger udviklet på tværs af aktører nationalt og internationalt vil tænk tanken sætte nye standarder i kampen mod madspild og fødevareretab.

Tænk tanken driver bl.a. en frivillig aftale med aktører fra fødevarerbranchen, hvor parterne forpligter sig til at reducere madspild med 50 % inden 2030.

Læs mere om tænk tanken på www.onethird.dk